

Reguly Ferenc

dr. Eszter Ruttkay-Miklián

Regulyversum

Research plan to publish the bequest of Antal Reguly

„But the society of neglectful scholars and the MTA as their representatives are still blamed for accepting from him what he had given, but never honouring the exemplary pioneer by collecting the documents of his life of devotion and showing them for the future generations to be edified.” (Korompay 1971:402)

Contents

1. Antal Reguly's life and work	1
2. The contents and characteristics of the bequest	2
3. The method of publication	3
4. Expected results, significance	4
5. Contributors	4
(Research plan in Hungarian)	7
Bibliography / Bibliográfia	11
Appendix / Mellékletek	13

Antal Reguly's (1819-1858) bequest has had the same fate of vicissitudes like Reguly himself used to have. Due to his sudden death the bequest had fallen to other scholars, and although the processing work had started, a significant part of the bequest was not published and occasionally some precious notes got into the estates of other scholars. Due to the 200th anniversary of Antal Reguly's birth it is topical to publish the bequest especially because of the latest results of the ongoing research.

1. The life and work of Antal Reguly

Having spent his childhood in Zirc Antal Reguly went on to become an ethnographer, linguist, folklorist and cartographer who conducted pioneering research among the Finno-Ugric peoples.

Antal Reguly was born on 11 July in 1819 in Zirc, Hungary. His father worked for the Cistercian Abbey of Zirc as a banister, and the abbot, Antal Dréta himself was Antal's godfather. He was schooled in Zirc, Székesfehérvár, Nagyszombat and in the Academy of Győr. Following his father's footsteps he graduated in law at the university of Pest in 1839. He had made shorter trips as a student, but after his graduation the study trip with the intended duration of 4 months extended to a research trip of 10 years which transformed his life and career and he returned as an accomplished and experienced scholar in 1849. After visiting Finland and Lapland he conducted research among the Mansi and Khanty. One and a half year later he returned to the European side and spent one more year among the peoples living along the Volga River. He collected linguistic and folklore material, drew maps. He was motivated by his zest for exploration of knowledge, he was unsparing of his health and his resources to go on with his research. Returning to St. Petersburg he drew the first map of Northern Ural and in 1849 he came back to Hungary after recuperating in a German spa.¹

In Hungary he started to work as the keeper of the University Library, continued to make ethnographic and anthropological research and took photographs in field in the 1850s.

---

¹ The main source of Antal Reguly's life is Toldy Ferenc (1850: V-CXVIII); there is an other thorough biography by Attila Kovács Selmeczi (Reguly 1994: 5-17)

Reguly József

He never published his results and left behind the majority of his notes without translations or references, for he suddenly departed in 1858 at the age of 39.

The significance of Reguly's work is invaluable in many respects: his complex attitude applied as researcher of the Finno-Ugric peoples was ahead of his time, his language skills were excellent, he visited numerous peoples, his collection of objects is the oldest material in the Museum of Ethnography, his map of the Northern Ural is a huge accomplishment. More than once Reguly was the first scholar to conduct scientific research among these peoples so his notes might be among the oldest written sources about them.

2. The contents and characteristics of the bequest

The bequest of Reguly consists of manuscripts, works published in his lifetime² and a collection of objects. We do not know if any of his personal objects survived, and his photos have not resurfaced either. His notes are of interest for many countries and nations so certain sources exist in different copies, transcriptions or translations³ and were published in several editions. Others can be found individually in different archives in Hungary or abroad. There are documents generated by Reguly's work which are closely connected to the bequest: correspondence of supporters and sponsors, news about the scholar in manuscript or as published documents.⁴ The research done on the history and content of the bequest could be an other additional source.

The manuscripts of the bequest are preserved by the MTA KIK Collection of Manuscripts and Old Books. Reguly wrote his documents in German and Hungarian, the linguistic and folklore notes are in the given languages. Sporadically there are papers in Latin, Swedish, Russian, Finnish as well. The linguistic and folklore part – grammatical notes, dictionary material, folklore collection – was extensively processed by the greatest scholars of Finno-Ugric studies (Bernát Munkácsi, Béla Kálmán, József Pápay, Miklós Zsirai, Ödön Beke, József Budenz etc.) with each of them building their work on the preceding results. Reguly's activity as a cartographer is well-known in the field (Klinghammer-Gercsák, 2009), a detailed work has been published recently (Gulyás 2016). Ethnography – mostly the study of the Palóc region – made good use of the documents of his early travels and field works thanks to Attila Selmeczi Kovács (Reguly 1994). To summarize the scholars processing the bequest concentrated on the primary sources therefore they published essential works.

Reguly's correspondence, diaries, and research notes are unpublished or partially published. The material is not particularly extensive therefore its size does not explain the delay in publication.⁵ The scholars working on the oeuvre quoted excerpts, but the publication has not happened – this is what the present project is aiming at.⁶

The objects collected by Reguly were preserved in the National Museum, later in the Museum of Ethnography.⁷ The history and actual state of the collection were discussed in the last decades also detailing the losses caused by inadequate storage (most recently Kerezsi, 2008). In our time the Reguly collection is the oldest collection in the Museum of Ethnography which determines its preservation and processing methods.

Besides exploring the main preservation sites of the bequest (MTA KIK Collection of Manuscripts and Old Books, Museum of Ethnography) the project aims at discovering other possible sources. It

² These works are his map of Northern Ural and his inaugural address (Reguly 1850).

³ His diary written in Siberia is known and used in the transliteration by V. G. Karelin who did a lot for Antal Reguly's reputation in Russia. He was behind the initiative (together with the Hungarian authorities) to name a peak Reguly Peak in the Ural Mountains. (Szjő n. a. 482-497; Kubassek 2001: 190-192.)

⁴ For example Enikő Szjő published a compilation of sources on Reguly (Szjő, n. a.)

⁵ This is a recurring question of the anniversaries. For instance Bertalan Korompay 1971, see opening quote.

⁶ This source is exemplified by the correspondence of Reguly with A. A. Kunik published by István May. The volume has the material in faithful transliteration (in German) and in Hungarian translation (May, 1990). The latest example is Enikő Szjő's book (n. a.).

⁷ Except for two skulls which are still in the collection of Hungarian Museum of Nature (letter from Ágnes Kustár, Department of Anthropology, January, 2018)

Reguly József

takes researches in Austria, Estonia, Finland, Germany, Russia (mainly St. Petersburg), where autograph manuscripts or possibly objects could be found, but it is important to explore the data concerning Reguly in the bequests of his scholarly network. Acquiring a digital copy of good quality of Reguly's map of the Northern Ural from the Archive of the Russian Geographical Society (inv. number 278, κ. 17774) is an aim of great importance. The researches conducted in St. Petersburg are supported by Peter the Great Museum of Anthropology and Ethnography – Kunstkamera where there is a growing interest towards Reguly's researches.⁸

3. The method of publication

First of all the bequest is to be appraised in order to schedule the tasks concerning the items.⁹ This phase is essential to schedule the work as well.

One of the first tasks is to construct the website based on museum and library standards.¹⁰ The digital publication has the added advantage of offering possible cross-references between certain types of sources (objects, manuscript, published documents), so it may result in a more complex picture than the published document, although publication in print is important as well.

The objects of the bequest number only 49 pieces, so their survey and processing is easier and – as mentioned – has already been accomplished. The main task is to publish the data – photos and descriptions – digitally and to connect them to the manuscripts written on the topics.

The manuscripts are to be published on the website as photos and transcriptions. It takes the digitalization of the sources, an evident aim of the project. The language of the sources is Hungarian or German, and the texts are to be translated into Russian. The manuscripts published in any version need to have supplements (interconnecting manuscripts and translations, comparing different versions of the texts). For example the volume titled Hungarian research notes (Reguly 1994) published by Attila Selmezi Kovács containing his trips made as a student and his field trips after the long journey in the North, is an outstanding publication in print is to be supplemented by the photos of the original manuscripts and the appropriate translations in order to publish it on-line.

According to estimation the project will finance the digitalization, processing and translation of 1500 pages of manuscript. Certain manuscripts of the bequest have priority. For example The Travel Notes from Finlandia (MTA KIK Collection of Manuscripts and Old Books, Hist-Geogr. 4. 25.) where Reguly penned his impressions concerning Finland. This topic might be of interest for the travel book specialists and the researchers specialized in the 19th century Finland. Similarly Reguly's letters to home (MTA KIK Collection of Manuscripts and Old Books, Ms 4754/127-175) is another complete item, where he writes about his travel plans, research plans, life, money problems, relations with his family, although the project aims at processing his complete correspondence. His diary written in Siberia, Calendarium (MTA KIK Collection of Manuscripts and Old Books, Hungarian Linguistics 16-r. 22.) characterizes the dramatic atmosphere of his travels with its short entries. The materials in connection with the maps and objects are of great importance and thus significant part of the present project.

The sources are to have an index of places, subjects, names complete with online sources. The website is to have a collection of articles and references.

4. Expected results, significance

---

⁸ A documentary was shot by A. I. Teryukov about the scholar's life and there was an expedition organized to the Reguly Peek.

⁹ A survey on the bequest was made during the planning of the project, although it is not complete. The list of manuscripts is attached in the Appendix.

¹⁰ The documentation of the objects in the Museum of Ethnography is stored in Monari database program which could be incorporated in the project. The standards used by MTA KIK offer the same possibility.

Reguly József

The project aims at the complete survey and publication of the Reguly's bequest, although it is only the first phase of the whole process. For the material is to be digitalized, it can be expanded, so the framework is given for the further extensions. The significance of the present project is wide-ranging.

1. The process starts with the survey and systematization of the bequest where the inventory has a scholarly value in itself.

2. The inventory – accompanied by references – is the base of the documentation which aims at boosting Reguly's international reputation via the UNESCO Memory of the World program. The project plans to launch the process. The aim of the project is exemplified by the Kőrösi Csoma Archive which is also preserved in the MTA KIK, and has an independent website since 2006 and listed on the UNESCO Memory of the World list since 2009.¹¹

3. The significance of the main aim of the project (on-line publication) is evident: sources will be available for researchers, the wide public and students. The peoples studied by Reguly, mainly Finno-Ugric peoples living in Russia might be the main target groups, because the collected material could be the first written sources about them. In the first place the Russian translations could be of great use for them and the Russian researchers.

4. When planning the project the Antal Reguly Museum and House of Arts and Crafts was motivated by two factors: first of all the dedication to Reguly's oeuvre, and on the other hand the Museum intends to make the bequest available in written form and as a part of the permanent exhibition. According to plans certain parts of the bequest and the website will be exhibited in the new permanent exhibition which will be opened on the 200th anniversary of Reguly's birth. With this the Museum will connect the sources to the process of active education.

5. The digitalization of the bequest has the added advantage of preserving the manuscripts and objects. It is to take place as part of the project in the MTA KIK Collection of Manuscripts and Old Books.

6. Online publication facilitates cross-references even between collections and institutions. For example the objects kept in the Museum of Ethnography or the skulls preserved in the Hungarian Museum of Nature and the documents in the MTA KIK Collection of Manuscripts and Old Books could be easily connected on the website, while in real life (due to strict rules of preservation) it cannot be accomplished.

7. Last but not least the most important aim of the publication is to ensure the reintroduction and thorough re-evaluation of Antal Reguly's life and work by constructing a website.

5. Contributors

The project is housed by Antal Reguly Museum and House of Arts and Crafts, although this is not where the material of the bequest is found. The project is to be accomplished in case the collections where the documents are stored (manuscripts: MTA KIK Collection of Manuscripts and Old Books, objects: Museum of Ethnography) supports and makes possible the research and publication of the bequest.¹² The Museum is to pay for the cost of digitalization accomplished through work assignment contracts as part of the budget of the project, the Museum of Ethnography supports the project by making available the photos of the objects for free.

Three persons of the staff of the Antal Reguly Museum and House of Arts and Crafts are to take part in the project during its whole duration.

Eszter Ruttkay-Miklián (PhD), ethnographer, linguist, director of the Museum is the principal investigator of the project. As a researcher working in field in Siberia and taking part in the research of Reguly's oeuvre (Ruttkay-Miklián, 2009, 2013) she is to systematize and process the Hungarian and German manuscripts. Zoltán Gulyás (PhD) wrote his doctoral thesis on Reguly's activity as a cartographer (Gulyás, 2016), therefore he acquired experience in the field of cartography and Reguly's

¹¹ <http://csoma.mtak.hu/hu/index.htm>; <http://www.unesco.hu/kommunikacio-informacio/vilagemlekezet-program> (as on 01. 02. 2018.)

¹² The official statement is attached in the Appendix.

Reguly József

ouvre. He is to process and publish the material in monographies, to search additional sources in archives in Hungary and abroad, to process the documents linked to the ouvre in Hungarian and German. He is to draw the maps of Reguly's field trip and the places of origins concerning the sources. Ethnographer Anna Kirmer as a museologist experienced in digitalization, on-line publication, web editing. Her task is to digitalize the published material, to systematize the digitalized and processed material, to edit Hungarian sources, to act as webmaster.

The Antal Reguly Museum and House of Arts and Crafts is to apply experts via work assignment contracts for given tasks.

By incorporating researchers with considerable expertise concerning Reguly and his works, the project will incorporate their publications as well. The researchers periodically working for the project include dr. Ágnes Kerezsi (history of ethnographical objects), Attila Selmeczi Kovács (notes made in Hungary), Ferenc A. Molnár (translation of Kalevala and parts of the correspondence), Enikő Szij (the diaries written in Finland and Siberia, exploring Reguly's scholarly network). As a linguist of Finno-Ugric studies who is bilingual (German-Hungarian) and worked in field in Siberia, Zsófia Schön is to be employed as a proofreader of German-Hungarian translations. Besides them other experts might be invited to work on certain problems, for example concerning the linguistic material.

Translations into German and Russian and their proofreading will be made via work assignment contracts. In case of translation problems, experts will be invited to solve them. The raw translations into Russian are to be made by Anna Vándor, literary translations by Ermakov Dmitrij (Jan Kuntur) – both of them have the language skills and the expertise as for the regions visited by Reguly.

An IT company for the construction and management of the website is to be selected later.

Reguly Family

Declaration of correspondence

As Principal Investigator of the proposal number K_18 128272 entitled Regulyversum – publishing the heritage of Antal Reguly, I hereby declare that the contents of the English and Hungarian versions of this research plan are fully identical.

Ruttkay - Miklián Eszter
Ruttkay-Miklián Eszter

Zirc, 2018. 02. 12.

Reguly Ferenc

dr. Ruttkay-Miklián Eszter:

Regulyversum

Kutatási terv Reguly Antal hagyatékának közzétételére

„De nincs feloldva a kötelességmulasztás vádja alól az a tudományos társadalom s annak képviselőiben bizonyára az MTA sem, amely elfogadta tőle amit nyújtott, de példamutató úttörőnket nem becsülte meg azzal, hogy áldozatos életének dokumentumait összeszedje és jövőendő nemzedékek okulására felmutatni törekedjék.” (Korompay 1971: 402)

Tartalom

1. Reguly Antal élete és munkássága	7
2. A hagyaték összetétele és jellemzői	8
3. A közzététel módszere	9
4. Várható eredmények, hasznosulás	10
5. Közreműködők	10
Bibliográfia	11
Mellékletek	12

Reguly Antal (1819–1858) hagyatékának sorsa ugyanolyan hányatott, mint a tudós élete volt. Váratlan halála miatt tudományos eredményeinek feldolgozása másokra maradt, és bár sokan dolgoztak rajta, hagyatékának jelentős része a mai napig nem került kiadásra, az értékes jegyzetek pedig gyakran mások hagyatékába kerültek. A közelgő jubileum, Reguly Antal születésének 200. évfordulója alkalmából kiemelten időszerű a hagyaték közreadása, annál is inkább, mert a kutatásban is újabb lépések történtek.

1. Reguly Antal élete és munkássága

Reguly Antal zirci születésű néprajzkutató, nyelvész, folklorista, térképész, a finnugor népek közötti kutatás úttörője rövid élete során alapvető kutatásokat végzett.

Reguly Antal 1819. július 11-én született Zircen. Édesapja a Zirci Ciszterci Apátság jogásza, keresztapja maga az apát, Dréta Antal volt. Iskolai tanulmányait Zircen, Székesfehérváron, Nagyszombatban végezte, majd a győri akadémián tanult. Édesapja nyomdokait követve jogi fakultáson végzett a Pesti Egyetemen 1839-ben. Már diákéveiben lehetősége nyílt utazgatni, az egyetem elvégzése után pedig négy hónapra tervezett nyári útra indult Nyugat-Európába – ez az út azonban az életét és pályáját fémjelző, majdnem 10 éves kutatóúttá nyúlt, melyről már képzett és sokat tapasztalt tudósként tért haza 1849-ben. Bejárta Finnországot, Lappföldet, két évet töltött tanulmányokkal Szent-Péterváron, majd az Urálon túlra utazott, hogy a manysik és hantik között kutasson. Másfél év után visszatért az európai oldalra, és egy újabb évet töltött a Volga-vidéki népek között. Nyelvi és folklóranyagokat gyűjtött, néprajzi jegyzeteket készített, térképet rajzolt. Utazása során mindent a tudományos megismerés vágyának rendelt alá: egészségét nem kímélve, anyagi

Reguly Antal

gondoktól sújtva végezte sokoldalú kutatásait. Szent-Pétervárra visszatérve 1846-ban összeállította az Észak-Urál első térképét, és németországi gyógykezelés után tért haza végleg Magyarországra 1849-ben.¹³

Itthon az Egyetemi Könyvtár első öreként kapott állást, e mellett magyar néprajzi és antropológiai kutatásokat végzett, sőt az 1850-es években már terepen fényképezett. Kutatásainak anyagát nem adta ki, feljegyzéseinek jelentős része fordítás és magyarázat nélkül maradt az utókorra, hiszen 1858-ban, 39 évesen Reguly Antal váratlanul meghalt.

Reguly munkásságának jelentősége több szempontból is felbecsülhetetlen: a népek kutatásában érvényesített komplex szemlélete jóval megelőzte korát, az általa helyszínen megismert nyelvek és népek száma nagy, tárggyűjteménye a mai Néprajzi Múzeum egyik legrégebbi anyaga, Urál-térképe lenyűgöző teljesítmény. A tanulmányozott népek szemszögéből Reguly gyakran az első, aki szakszerű kutatást végzett közöttük, akinek feljegyzései a legrégebbi írott forrást jelentik.

2. A hagyaték összetétele és jellemzői

Reguly Antal hagyatéka kéziratokból, még életében megjelent művekből¹⁴ és tárggyűjteményből áll. Nem tudunk arról, hogy személyes tárgyai fennmaradtak volna, ugyancsak eltűntek az általa készített fényképek. Reguly jegyzetei iránt több tudományág és sok ország, nép érdeklődik, így vannak olyan források, amelyek másolatban, átiratban, fordításban is léteznek,¹⁵ és többféle verzióban jelentek meg. Mások a többitől külön, hazai vagy külföldi gyűjteményekben találhatók. Szorosan kapcsolódik a hagyatékhoz az az iratanyag, amelyet Reguly munkássága generált: a segítők, támogatók levelei, áttételes hírek a kutatóról kéziratként vagy kiadott formában.¹⁶ További forrást jelent a hagyaték történetét és tartalmát feldolgozó kutatások halmaza.

A(z ismert) hagyaték kéziratosa részét az MTA KIK Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye őrzi. Reguly kéziratai német és magyar nyelven íródtak, a nyelvészeti és folklórjegyzetek természetesen az adott nyelven. Elvértve latin, svéd, orosz, finn nyelvű kéziratok is találhatók. Ennek nyelvészeti-folklórisztikai részét – grammatikai jegyzeteket, szótári anyagokat, folklórgyűjtéseket – a finnugrisztika legnagyobb tudósai (Munkácsi Bernát, Kálmán Béla; Pápay József, Zsirai Miklós, Beke Ödön; Budenz József stb.) dolgozták fel rendkívüli alaposággal, egymásra épülő életművükben. Reguly térképészeti munkássága is ismert szakmai körökben (pl. Klinghammer–Gercsák 2009.), a közelmúltban részletes feldolgozás is készült (Gulyás 2016). A néprajztudomány – elsősorban a palóckutatás – vérkeringésébe is bekerültek korai hazai utazásainak és későbbi terepkutatásainak dokumentumai Selmeczi Kovács Attila jóvoltából (Reguly 1994). Egyszerűen fogalmazva a hagyaték eddigi feldolgozói a primér tudományos jegyzetekre koncentráltak, és alapvető fontosságú műveket adtak ki.

Kiadatlan vagy csak részletekben publikált azonban Reguly levelezése, naplói, jegyzeteinek egy része. Ez az anyag nem nevezhető hatalmasnak, épp ezért érthetetlen, hogy eddig miért nem került sor a feldolgozására.¹⁷ Az életművel foglalkozó szakemberek forgatták ezeket az iratokat, részleteket idéztek belőle, ám teljes kiadásra nem került sor – ezt célozza jelen projekt tervezete.¹⁸

¹³ Reguly Antal életéről és utazásairól az alapvető nyomtatott forrás Toldy Ferenc (1850: V-CXVIII); átfogó életrajz még pl. Selmeczi Kovács Attila írása (Reguly 1994: 5-17).

¹⁴ Ide tulajdonképpen csak Észak-Urál térképe és akadémiai székfoglalója sorolható (Reguly 1850).

¹⁵ Szibériai naplóját például több magyar kutató is V. G. Karelin transliterálásában ismeri és használja, aki sokat tett Reguly Antal munkásságának oroszországi népszerűsítése terén. Az Urálban található Reguly-csúcs névadásának a magyar féllel együtt közös mozgatója (ld. Szij é.n.: 482–497; Kubassek 2001: 190–192.)

¹⁶ E területen Szij Enikő munkásságát kell megemlíteni, aki forrásgyűjteményt is publikált Regulyról (Szij, é.n.)

¹⁷ Minden jubileumon felmerült a kérdés, pl. Korompay Bertalan 1971, ld. a nyitóidézetet

¹⁸ Kissé meglepő választás ebből a forrástípusból a May István által kiadott, Reguly által A. A. Kuniknak írt levelek. A példaértékű precizitással kiadott kötetben szereplő anyag betűhív átiratban (német nyelven) és magyar fordításban is szerepel (May 1990). Legújabbban Szij Enikő (é.n.) munkája jelent áttörési kísérletet.

Reguly Antal

Reguly Antal tárgygyűjtése a Nemzeti Múzeumba, majd az abból kiváló Néprajzi Múzeumba került.¹⁹ A tárgyegyüttes történetét, aktuális állapotát az elmúlt fél évszázadban többen is bemutatták, kitérve a nem megfelelő tárolás okozta veszteségekre is (legutóbb Kerezi 2008). Napjainkban a Reguly gyűjtemény a Néprajzi Múzeum egyik legrégebbi tárgyegyüttese, őrzése, feldolgozása ehhez igazodik.

A fő őrzési helyeken (MTAK KIK Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye; Néprajzi Múzeum) található törzssanyag feldolgozása mellett a további lehetséges anyagok felkutatása is cél. Ehhez ausztriai, észtsországi, finnországi, németországi és oroszországi (elsősorban Szent-Pétervár) kutatásokra van szükség, ahol autográf kéziratok, esetleg tárgyak is előkerülhetnek, de fontos a Regulyval kapcsolatban álló személyek hagyatékában a Regulyra vonatkozó adatok feltárása is. Kiemelt cél Reguly Észak-Urál térképéről jogtisza, jó minőségű digitális másolathoz jutni az Oroszországi Földrajzi Társaság archívumából (leltári szám: 278, κ. 17774.). A szent-pétervári kutatások során a Nagy Péter Antropológiai és Néprajzi Múzeum – Kunsztkamera segítségével támaszkodunk, ahol az utóbbi években megnőtt az érdeklődés Reguly kutatásai iránt.²⁰

3. A közzététel módszere

Első feladatként a *hagyaték felmérését* kell elvégezni, hogy meghatározzuk az egyes tételekkel kapcsolatos teendőket.²¹ Ez a munka ütemezése szempontjából is nélkülözhetetlen.

Szintén az első feladatok közé tartozik a közzététel helyül szolgáló *honlap struktúrájának kidolgozása* a múzeumi és könyvtári szabványokra támaszkodva.²² A digitális közzététel lehetővé teszi a *kereszthivatkozásokat* az egyes forrástípusok (tárgyak, kéziratok, megjelent művek) között, így komplexebb képet eredményezhet, mint a nyomtatott kiadás, bár egyes forráscsoportok esetében ez utóbbi is cél.

A *tárgyi hagyaték* nem nagy számú (mindössze 49 db), így áttekintése, feldolgozása könnyebb, és – mint utaltunk rá – jelentős mértékben már meg is történt. Itt a feladat a meglévő adatok – fotók és leírások – digitális közzététele, valamint összekapcsolása a témához tartozó kéziratokkal.

A *kéziratos hagyaték* képként, majd betűhív átiratban kerül fel a honlapra. Ehhez a források digitalizálására van szükség, ami a projekt részét képezi. Forrásnyelvük magyar vagy német, ezeken túl orosz fordítás készül. A korábban már valamilyen formában publikált kéziratok esetében a kiegészítő verziókat kell megalkotni és egymáshoz rendelni (a kéziratos verziót a fordításokkal, illetve az esetleges eltérő szövegváltozatokat összevetni). A Selmecei Kovács Attila által kiadott Magyarországi jegyzetek c. kötet (Reguly 1994) például, amely a diákevek alatt tett utazások és a nagy északi út utáni magyarországi kutatások anyagát tartalmazza, kiváló papír alapú kiadvány, melyhez a digitális közzétételkor már „csak” az eredeti kézirat képét és a megfelelő fordításokat kell mellékelni.

A projekt pénzügyi keretei becslésünk alapján 1500 oldalnyi kézirat digitalizálását, feldolgozását és fordítását teszik lehetővé. Prioritást a kéziratos hagyaték jól körülhatárolható egységei kapnak. Ilyen például a *Finlandiai Útjegyzetek* (MTA KIK Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye, Tört-Földl. 4-r. 25. sz.), melyben Reguly 1839-1841. közötti benyomásait rögzítette Finnországról. E téma a reformkori magyar útleírások és a 19. századi Finnország iránt érdeklődők számára egyaránt hasznos. Hasonló kompakt egységet alkotnak Regulynak a *szüleihez írott levelei* (MTA KIK Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye, Ms 4754/127-175), melyekből útvonala, tudományos tervei, élete, anyagi gondjai mellett a családjához fűződő kapcsolata is kirajzolódik, de a teljes levelezés feldolgozására

¹⁹ Kivéve például két koponyát, melyek ma is megtalálhatók a Magyar Természettudományi Múzeumban (dr. Kustár Ágnes, az Embertani Tár tárigazgatójának írásbeli tájékoztatása, 2018. január.).

²⁰ A. I. Terjukov vezetésével pl. filmet forgattak a tudós életéről, és a Reguly-csúcsra is vezettek expedíciót.

²¹ Természetesen a projekt tervezése során készült áttekintés a hagyatékról, ez azonban korántsem teljes. A kéziratok áttekintését ld. a Mellékletben.

²² A Néprajzi Múzeumban lévő tárgyi anyag dokumentációit például a Monari adatbázis kezelő programban tárolják, így felmerül ennek beépítése a honlapba. Hasonló lehetőséget kínálnak az MTA KIK által használt szakmai standardok.

Reguly Antal

kiterjed a projekt. Szibériai naplója, a *Calendarium* (MTA KIK Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye, Magyar Nyelvtud. 16-r. 22.) rövid bejegyzéseivel drámai módon érzékelteti a kutató útját. A térképészeti és a tárgygyűjteménnyel kapcsolatos anyagok szintén kiemelt fontosságúak, így feltétlenül a projekt részét képezik.

A forrásokhoz közös *hely-, tárgy és személymutató* készül, melyeket internetes forrásokkal is összekapcsolunk. Lehetővé válik a források megjelenítése térképen is. A honlapon *cikk-, illetve hivatkozásgyűjtemény* is helyet kap.

4. Várható eredmények, hasznosulás

A projekt a teljes Reguly-hagyaték feltérképezésére és közreadására irányul, bár csak első ütemként értelmezhető. A digitális közreadás előnyei között rejlik a bővíthetőség is, így a további ütemek számára a keretek már rendelkezésre fognak állni. Jelen projekt hasznosulása várhatóan sokrétű:

1. A munkafolyamat a hagyaték feltérképezésével, rendszerezésével kezdődik, és maga a leltár önmagában is értéket képvisel.

2. Ez a leltár – természetesen megfelelő magyarázatokkal – alapjául szolgál annak a dokumentációnak, amely Reguly Antal szellemi hagyatékának nemzetközi elismertetésére irányul az UNESCO Világemlékezet programján keresztül. A folyamat elindítása a projekt céljai között szerepel. Ehhez közeli példaként szolgál a Körösi Csoma Archívum, melyet szintén az MTA KIK-ben őriznek, s amelyről önálló honlap készült 2006-ban, majd 2009-ben a Világemlékezet listára is felkerült.²³

3. A projekt fő célját képező on-line publikáció hasznosítása egyértelmű: a hazai és nemzetközi tudományos élet, az érdeklődő közönség, az oktatás egyaránt hozzáfér a forrásokhoz. Célcsoportként ki kell emelni magukat a kutató népeket, elsősorban az oroszországi finnugor népek tagjait, akik számára Reguly gyűjtése az első írott források közé tartozik. Őket és az oroszországi kutatókat szolgálják elsősorban az orosz nyelvű fordítások.

4. A projekt tervezésekor a pályázó Reguly Antal Múzeum és Népi Kézműves Alkotóház két szempont vezette: egyrészt természetesen a névadó tudós életműve iránti elkötelezettség, másrészt azonban éppen ennek hozzáférhetővé tétele, nemcsak írott formában, hanem a Múzeum állandó kiállításának részeként. A feldolgozott hagyaték egyes elemei és a tervezett honlap egésze is a tervek szerint megjelenik az új állandó kiállításban, mely Reguly Antal születésének 200. évfordulóján nyílik, így direkt módon kapcsolva be a forrásokat a múzeumi ismeretátadás aktív folyamatába.

5. A hagyaték rendszerezésének állományvédelmi következményei is vannak. A projekt során megtörténik a feldolgozásra kerülő kéziratok anyag digitalizálása az MTA KIK Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteményében.

6. Ugyancsak fontos, hogy az on-line közzététel lehetőséget ad kereszthivatkozásokra akár gyűjtemények, intézmények között is. Például a Néprajzi Múzeumban őrzött tárgyak vagy a Magyar Természettudományi Múzeumba került koponyák és a rájuk vonatkozó, az MTA KIK Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteményében őrzött dokumentumok a honlapon könnyen egymáshoz rendelhetők, míg erre (többek között éppen állományvédelmi okokból) a valóságban reális esély nincs.

7. Talán első helyen kellett volna említeni azt a tény, mely talán a közreadás legfontosabb célja: hogy az elkészülő honlap által lehetőség nyíljon Reguly Antal életének és munkásságának jobb megismerésére, átfogó újraértékelésre, amire a 200. éves jubileum kiváló alkalmat nyújt.

5. Közreműködők

A projekt a zirci *Reguly Antal Múzeum és Népi Kézműves Alkotóház* égisze alatt zajlik, bár a hagyaték nem itt található. A végrehajtás alapvető feltétele, hogy a fő őrzési helyek: a kéziratok esetében az *MTAK KIK Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye*, a néprajzi tárgyak esetében a

²³ <http://csoma.mtak.hu/hu/index.htm>; <http://www.unesco.hu/kommunikacio-informacio/vilagemlekezet-program> (utolsó megtekintés: 2018. 02.01.)

Reguly Ferenc

Néprajzi Múzeum lehetővé teszi és támogatja a hagyatékek kutatását és közreadását.²⁴ A kéziratok digitalizálásának költségét a projekt költségvetéséből számla ellenében fizeti ki a Múzeum, a tárgygyűjtemény fotóanyagát a Néprajzi Múzeum támogatásként a projekt rendelkezésére bocsátja.

A Reguly Antal Múzeum és Népi Kézműves Alkotóház állományában 3 fő vesz részt a projektben, annak teljes időtartama alatt:

Vezető kutatóként *Ruttkay-Miklián Eszter (PhD)* néprajzkutató, nyelvész, a Múzeum igazgatója irányítja a projektet. Ezen túl a Reguly szibériai kutatási helyszínein szerzett tereptapasztalattal rendelkező, a Reguly életmű kutatásában eddig is részt vevő (ld. Ruttkay-Miklián 2009, 2013) kutató feladata a magyar és német nyelvű kéziratok rendezése, feldolgozása. *Gulyás Zoltán (PhD)* Reguly térképészeti munkásságából írta PhD disszertációját (Gulyás 2016), így a térképészeti anyagok és az életmű kutatásának területén szerzett már hatalmas tapasztalatot. Feladata egyrészt e téma monografikus feldolgozása és kiadása, további források felkutatása hazai és külföldi levéltárakban, valamint az életúthoz kapcsolódó magyar és német nyelvű dokumentumok feldolgozása. Szintén az ő feladata a honlapon térképen ábrázolni Reguly Antal útját és a források keletkezési helyeit. *Kirmer Anna* néprajzkutató gyűjteménykezelőként nagy tapasztalatot szerzett a digitalizálási, on-line közzétételi, honlapszerkesztői munkákban. Feladata a már kiadott anyagok digitális formába konvertálása, a digitalizált és a feldolgozott anyag rendszerezése, a magyar nyelvű források szöveggondozása, a honlap kezelése.

A Reguly Antal Múzeum és Népi Kézműves Alkotóház megbízásos jogviszonyban több feladatra alkalmaz munkatársakat:

Egyrészt azokat a kutatókat, akik a Reguly hagyatékek egyes részterületének feldolgozásában, publikálásában részt vettek, így szaktudásuk mellett publikációik is bekerülnek a projektbe. Így vesz részt a munkában változó időtartamban *dr. Kerecsi Ágnes* a néprajzi tárgyak történetének bemutatásával, *Selmecezi Kovács Attila* a magyarországi jegyzetek feldolgozásával, *A. Molnár Ferenc* a Kalevala-fordítás és egyes levelek feldolgozásával, *Szűz Enikő* a szibériai napló, a finnországi anyagok és a tudománytörténeti kapcsolatrendszer feltárásával. A német-magyar fordítások ellenőrzését *Schön Zsófia* finnugor nyelvész végzi, aki kétnyelvűként és szibériai tereptapasztalattal rendelkező már vett részt Reguly anyagok feldolgozásában. Rajtuk kívül további, egyelőre nem nevesített szakértők bevonása válhat szükségessé egyes résztémáknál, például a nyelvi anyagok feldolgozásánál.

Számla ellenében készülnek a fordítások német és orosz nyelvre, és azok ellenőrzése. Fordítási problémák esetén szakértő bevonása is így lehetséges. Magyar nyelvről oroszra a nyersfordításokat *Vándor Anna*, a műfordításokat *Ermakov Dmitrii (Jan Kuntur)* végzi, akik nyelvismeretükön túl terep- és kutatói tapasztalattal is rendelkeznek a Reguly által járt területekről.

A honlap elkészítésével és felügyeletével később kiválasztandó *informatikai céget* bízunk meg.

Bibliography / Bibliográfia

- Gulyás Zoltán 2016: Reguly Antal térképészeti munkássága. PhD értekezés, kézirat. ELTE TTK, Földtudományi Doktori Iskola.
- Kerecsi Ágnes 2008: Reguly Antal gyűjteménye a Néprajzi Múzeumban. *Néprajzi Értesítő* LXXXIX: 183–201.
- Klinghammer István – Gercsák Gábor 2009: Reguly Antal északi-uráli térképezése. *Magyar Tudomány*, 170/7: 858–865.
- Korompay Bertalan 1971: Reguly és hagyatéka. *Nyelvtudományi Közlemények* LXIII:187–407.
- Kubassek János 2001: Jeles világhírók nyomdokain. Dénes Natúr Műhely Kiadó. 190–192.
- May István 1990: Die Briefe von Antal Reguly an A. A. Kunik 1845–1855. / Reguly Antal A. A. Kunikhoz írott levelei 1845–1855. *Publicationes Bibliothecae Academiae Scientiarum Hungaricae* 25 (100).
- Régi Kalevala. Reguly Antal fordítástörredéke. 1985. Közzéteszi és a jegyzeteket írta A. Molnár Ferenc. Magyar-Finn Kulturális Egyesület, Kecskemét.

²⁴ Az erről szóló nyilatkozatot ld. a Mellékletben

Reguly Antal

- Reguly Antal 1850: A' dzungár nép és annak a' magyarral állított fajrokonsága. Pest.
- Reguly Antal 1994: Magyarországi jegyzetek. Szerkesztette és közreadja: Selmeczi Kovács Attila. Series Historica Ethnographiae 8. Néprajzi Múzeum, Budapest.
- Ruttkay-Miklián Eszter 2009: A forrásoknál. Reguly Antal adatai az Uralban élő népek kapcsolatairól. Előadás a Schmidt Éva Emlékülésen. MTA Nyelvtudományi Intézet, 2008. In: Oszkó Beatrix – Sipos Mária (szerk.): Tanulmányok a finnugrisztika és a nyelvtörténet köréből. Budapest, MTA Nyelvtudományi Intézet, pp. 69–103.
- Ruttkay-Miklián Eszter 2013: Данные Антала Регули об уральских ненцах: Мысли о происхождении Сайнаховых. In: Ponomareva O. (szerk.): Этнокультурное и социально-экономическое развитие коренных малочисленных народов Севера: материалы международной научной конференции. Ханты-Мансийск, Печатный мир, pp. 258-266.
- Szj Enikő (szerk.), é.n.: Reguly és a tudomány „zománcza”. Életrajzi és kortörténeti adalékok 1. Válogatta, szerkesztette, írta: Szj Enikő. FNVK MNSZ – Tinta Kiadó, Budapest
- Toldy Ferenc 1850: Reguly Antal s a finn-magyar kérdés. In: Reguly-album. Pest. V–CXVIII.

Reguly Antal

Appendix / Mellékletek

- List of Reguly's manuscripts at the MTA KIK Collection of Manuscripts and Old Books (Reguly Antal kéziratai az MTA KIK Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteményében)
- Permission of the MTA KIK Collection of Manuscripts and Old Books for research and digitalization (Az MTA KIK Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye nyilatkozata arról, hogy engedélyezi a kutatást és a digitalizálást)

Reguly Antal kéziratai az MTA KIK Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteményében

- énekmásolatok (hősénekek, medveénekek, táncénekek, teremtésénekek)	125 fol.
- fényképek (arcképe, lakóháza, koponyafelvételek)	47 db
- gyűjteményéből (mordvin mesék, dalok)	39 fol.
- Kalevala-fordítástörredék	8 fol.
- levelei	342 fol.
- nyelvészeti jegyzetei (cseremis, csuvas, mordvin, osztják, szamojéd, vogul, votják)	5.280 fol.
- térképek (cseremis és vogul területekről)	3.564 fol.

Összesített, becsült adatok: 9.405 fólió 18.810 felvétel

Dr. Babus Antal

osztályvezető

MTA KIK Kézirattár és Régi Könyvek
Gyűjteménye

Budapest, 2018. február 9.

Reguly Antal

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁR ÉS INFORMÁCIÓS KÖZPONT
LIBRARY AND INFORMATION CENTRE OF THE HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

KÉZIRATTÁR ÉS RÉGI KÖNYVEK GYŰJTEMÉNYE
DEPARTMENT OF MANUSCRIPTS AND RARE BOOKS

H-1051 Budapest, Széchenyi István tér 9
H-1245 Budapest, Pf. 1002
Telefon: [+36-1] 411-6389
Telefax: [+36-1] 331-4954
<http://konyvtar.mta.hu>
kezirattar@konyvtar.mta.hu

Iktatószám: 14/2018-KRK

Tárgy: Regulyverzum – honlap Reguly Antal munkásságáról

Nyilatkozat

Alulírott kijelentem, hogy az MTA KIK Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye támogatja a zirci Reguly Antal Múzeum és Népi Kézműves Alkotóház égisze alatt megvalósítandó Regulyverzum-pályázatot, és az állományában található Regulyval kapcsolatos dokumentumokat digitális formában átadja a Reguly Antal Múzeum és Népi Kézműves Alkotóháznak.

Kijelentem továbbá, hogy a pályázatban megfogalmazott célkitűzésekkel egyetértünk, és az intézményünkre vonatkozó feladatokat elvégezzük.

Vállaljuk, hogy külön díjazás fejében a Reguly-anyagunk cédulakatalógusait az Aleph integrált könyvtári rendszerünkben feldolgozzuk és a világhálón elérhetővé tesszük.

Úgyszintén vállaljuk, hogy a digitalizált Reguly-dokumentumokat feltöltjük digitális könyvtárunkba, a REAL-ba, és így a világhálón elérhetővé tesszük.

A kéziratok digitalizálásának és az elektronikus katalógusrekordok elkészítésének költségét a projekt költségvetéséből számla ellenében fizeti ki a Reguly Antal Múzeum és Népi Kézműves Alkotóház.

A Reguly-hagyaték digitalizálása nemcsak tudományos, hanem állományvédelmi szempontból is fontos, mert a honlap megvalósulása esetén az eredeti kéziratokat jóval ritkábban kell kézbe venni, mozgatni.

Dr. Babus Antal

osztályvezető

MTA KIK Kézirattár és Régi Könyvek
Gyűjteménye

Budapest, 2018. február 9.